

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig
forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2023

for Inter-Sun AS og Retail Management AS

INTER-SUN A.S

*Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til Inter-Sun AS og Retail Management AS
oppfyller våre krav til basisnivå. Les mer om basisnivå **her**.*

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Næringslivet og offentlig sektor har stor påvirkning på mennesker, samfunn, miljø, klima og dyr og kan både bidra positivt til utvikling, men også medvirke negativt og forårsake skade. Virksomheter har derfor en nøkkelrolle i å oppnå FNs bærekraftsmål og Parisavtalens 1,5 graders mål.

Denne rapporten kan brukes som redegjørelse etter åpenhetsloven, men rapporten favner bredere med klima og miljø, sirkulærøkonomi og antikorrupsjon. Våre medlemmer er forpliktet til å jobbe med aktsomhetsvurderinger og årlig rapportere på arbeidet. Medlemmer i Etisk handel Norge som er på Basisnivå1 oppfyller også åpenhetslovens aktsomhetsvurderingsplikt, og delvis informasjonsplikten.

OECDs begrep Responsible Business Conduct er det vi i Etisk handel Norge kaller for bærekraftig forretningspraksis. Den systematiske innsatsen virksomheter gjør for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning, samt rette opp skade for mennesker, dyr, samfunn og miljø – kalles aktsomhetsvurderinger (due diligence). Virksomheter over en viss størrelse er gjennom åpenhetsloven pålagt å gjøre aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter. Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger også på samfunn, miljø og dyr og etterleve FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Dette gjelder både næringsliv, offentlig sektor og organisasjoner.

Etisk handel Norges prinsipper (vår Code of Conduct) for bærekraftig forretningspraksis dekker områdene anstendig arbeid, menneskerettigheter, miljø/klima, antikorrupsjon og dyrevelferd. Rapporten viser åpenhet om hvordan virksomheten arbeider med aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP og OECDs retningslinjer. Alle medlemsrapportene gjøres offentlig tilgjengelig på Etisk handel Norges hjemmesider.

Heidi Furustøl

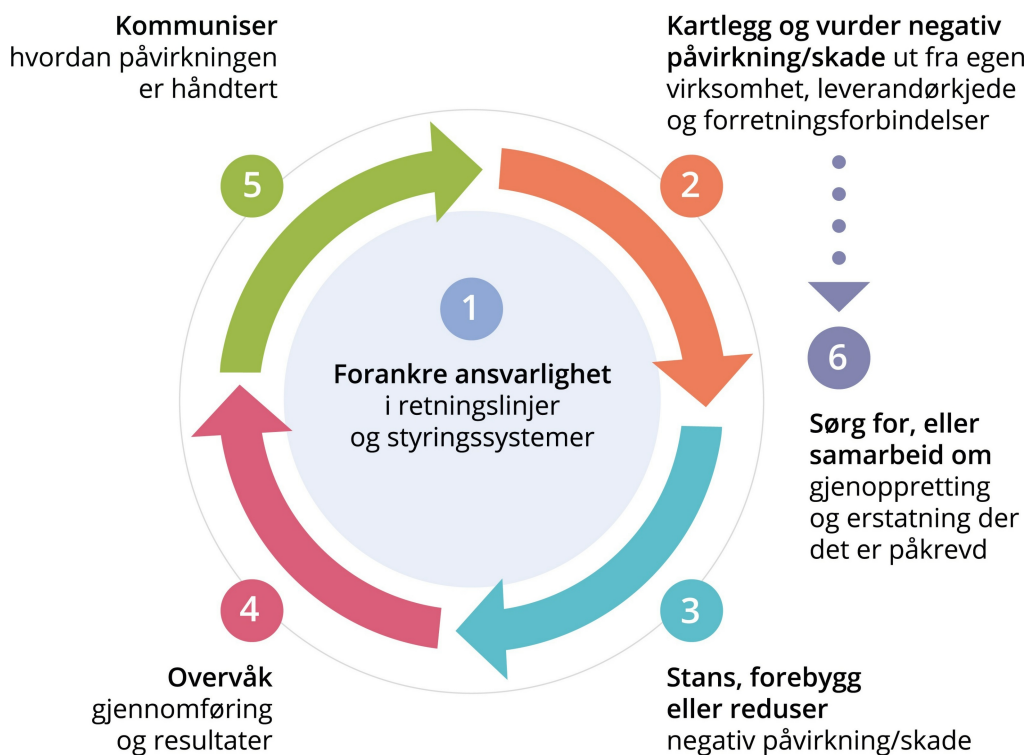
Daglig leder

Etisk handel Norge

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Forord av daglig leder

Inter-Sun AS sin visjon er å gjennomføre og etterleve en bærekraftig forretningspraksis som respekterer mennesker, samfunn og miljø. En bærekraftig forretningspraksis er viktig for å kunne gi våre kunder og ansatte trygghet for at det vi produserer ikke er laget på bekostning av mennesker eller samfunn, og at vi jobber aktivt for å begrense skade på miljø. For å nå dette målet er det viktig at bærekraftig forretningspraksis er godt forankret i hele organisasjonen, og er noe vi jobber kontinuerlig med.

Å bidra til FNs bærekrafts mål er viktig for vår virksomhet. Flere av bærekrafts målene er vi med på å påvirke positivt, blant annet bærekrafts mål 1. utrydde fattigdom, 2. utrydde sult og 10. mindre ulikhet, men det er dessverre flere vi også er med på å påvirke negativt. I vår risikobaserte aktsomhetsvurdering kom vi frem til følgende 3 prioriterte risikoområder i vår produksjonskjede:

- Produksjon av bomull
- Fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon
- Forurensning i produksjonskjeden

Disse tre risikoområdene påvirker blant annet FNs bærekrafts mål 13. stoppe klimaendringer, 15. livet på land og 8. anstendig arbeid og økonomisk vekst. Ved å jobbe med disse prioriterte risikoområdene kan vi stanse, forebygge og redusere der vi har størst negative påvirkning på FNs bærekrafts mål.

Basert på vår aktsomhetsvurdering har vi satt følgende strategiske mål for perioden 2023-2025:

- Jobbe for en ansvarlig og rettferdig produksjonskjede som respekterer arbeidstakerrettigheter
- Øke andelen bærekraftig materialer
- Redusere vår klima- og miljøpåvirkning
- Være vårt ansvar bevisst

Å jobbe med bærekraftig forretningspraksis i tekstilbransjen er en kontinuerlig prosess i et skiftende landskap. Det kommer stadig nye forventninger og lovkrav til bransjen. Vi gjør vårt beste for å omstille oss slik at vi skal være klare for morgendagens krav. For at oppgaven ikke skal føles for stor bryter vi alltid våre strategiske mål ned i mindre delmål for året. I rapporteringsåret har vi nådd flere av våre delmål, men dessverre ikke alle. Vi vil derfor videreføre noen av disse målene inn i det nye året i tillegg til helt nye mål. Vi gleder oss til å ta fatt på oppgaven.

Jens Grønne
Daglig leder

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Inter-Sun AS og Retail Management AS

Adresse hovedkontor

Anolitveien 5, 1400 Ski

Viktigste merker, produkter og tjenester

Zavanna, dameklær

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Inter-Sun AS er et familieeid engros- og detaljistselskap som utvikler og selger egne kolleksjoner av dameklær i Norge. Vi er organisert i to selskaper Inter-Sun AS og Retail Management AS. Inter-Sun AS utvikler og importerer dameklær, og selger engros. Av sitt sortiment leverer Inter-Sun 95% til Retail Management AS. Retail Management AS er et detaljistselskap som selger kolleksjonene i 117 egneide butikker, fordelt over hele Norge, gjennom kjeden Zavanna, i tillegg til Bogerud på Stovner.

Både Inter-Sun AS og Retail Management AS er omfattet av åpenhetsloven og plikter å redegjøre offentlig for virksomhetens aktsomhetsvurderinger. Dette er derfor en felles redegjørelse for begge selskaper.

Omsetning i rapporteringsåret (NOK)

240 728 242

Antall ansatte

27

Er virksomheten omfattet av åpenhetsloven?

Ja

Vesentlige organisatoriske endringer siden forrige rapportering og denne rapportens tidsperiode

Navn, tittel for kontaktperson for rapporten

Pernille Grønne, Innkjøpssjef

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

pernille@inter-sun.no

Informasjon om leverandørkjeden

Generell beskrivelse av virksomhetens innkjøpsmodell og leverandørkjede

Inter-Sun AS designer alle produktene sine selv. Produktene kjøpes inn og produseres via agenter eller fabrikker i Asia. Vi kjøper i hovedsak inn fra Kina og Bangladesh, men har også noe produksjon i India, Pakistan og Sri Lanka.

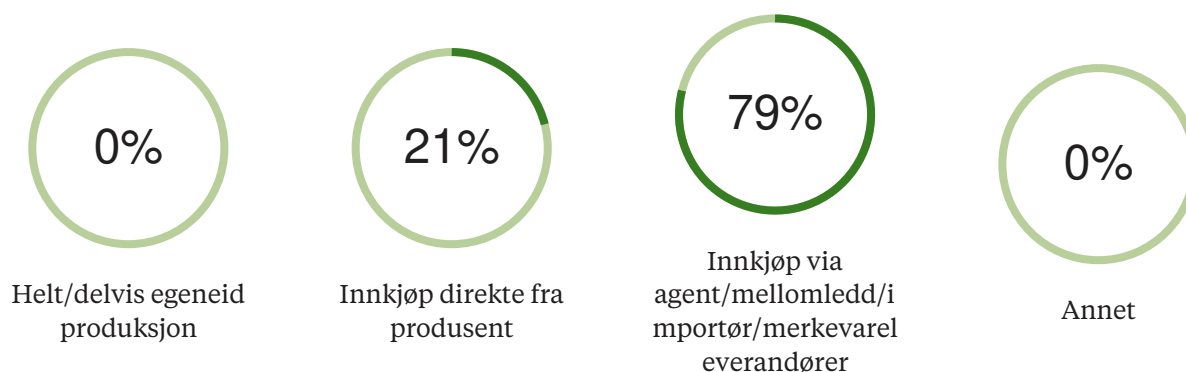
Antall leverandører som virksomheten har hatt kommersielle relasjoner med i rapporteringsåret

37

Kommentar til antall leverandører

Antall leverandører gitt over er både agenter og fabrikker. Det inkluderer ikke fabrikker som agentene jobber med.

Type innkjøp/ leverandørforhold

Liste over førsteleddsprodusenter per land

Kina :	33
India :	2
Bangladesh :	21
Sri Lanka :	1
Pakistan :	1

Antallet førsteleddsprodusenter gitt over er ikke inkludert agentene vi handler med, men i stedet for fabrikkene agentene bruker.

Oppgi antall arbeidere hos førsteleddsprodusenter som virksomheten har oversikt over, og hvor mange produsenter dette er basert på:

Antall arbeidere

28 491

Antall produsenter dette er basert på

58

Antall arbeidere per produsent (kalkulert snitt)

492

Kommentar til antall arbeidere

Antallet arbeidere over er basert på tall rapportert av våre leverandører gjennom egenrapporteringskjemaer og tredjeparts revisjoner.

Viktigste innsatsfaktorer/råvarer for produkter eller tjenester og geografi

Bomull	Kina India Pakistan
Polyester	Kina India Pakistan
Viskose	Kina India Pakistan
Ull	Australia Kina
Akryl	Kina
Elastan	Kina Pakistan
Modal	Kina
Lyocell	Kina
Tencel	Kina
Polyamid	Kina
Lin	Kina India

Vi har ikke full sporbarhet helt til råvarene for våre produkter. Landene gitt ovenfor er basert på informasjon vi har mottatt fra våre førsteleddsprodusenter.

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

Nei

Mål og fremdrift

Prosessmål og fremdrift i rapporteringsåret

1

Mål: Oppdatere minimumskriterier for samarbeid med leverandører.

Status: Minimumskriteriene for samarbeid med leverandører er oppdatert slik at de inkluderer kriterier basert på vår aktsomhetsvurdering.

2

Mål: Øke andelen fabrikker som har valgt arbeiderrepresentasjon.

Status: Prosentandelen med valgt arbeiderrepresentasjon har økt fra 65% til 89%. Dette er basert på hva fabrikker oppgir i egenrapporteringsskjemaer, og hva som står i tredjeparts revisjonsrapporter som fabrikken har. Mye av økningen skyldes at vi i år har fått kartlagt bedre hvilke fabrikker som har og ikke har arbeiderrepresentasjon.

3

Mål: Øke andelen leverandører som har tredjeparts revisjon.

Status: Innfridd. Økt fra 78% til 82%.

4

Mål: Utarbeide interne rutiner ved korrupsjon.

Status: Påbegynt, men ikke fullført. Videreføres som et mål for 2024.

5

Mål: Øke andelen sertifisert bomull til 50% i kolleksjonene for 2023.

Status: Innfridd. 76% av innkjøpt bomull i 2023 var sertifisert med Better Cotton.

6

Mål: Øke andelen av resirkulert polyester i kolleksjonene for 2023.

Status: Innfridd.

7

Mål: Øke andelen av EcoVero viskose i kolleksjonene for 2023.

Status: Innfridd.

8

Mål: Kartlegge vårt klimagassutslipp, og sette mål om reduksjon.

Status: Påbegynt. Vi har brukt året til å øke kunnskapen vår innenfor dette feltet ved å delta på ulike kurs og kartlegge systemer som kan brukes.

9

Mål: Kartlegge vår natur- og miljøpåvirkning.

Status: Dette målet ser vi i sammenheng med målet om å kartlegge vårt klimagassutslipp, og er derfor påbegynt.

10

Mål: Redusere bruken av plast.

Status: Innfridd. Vi har i år hatt fokus på å få ned antall plastposer vi selger i butikk. Dette har vi gjort gjennom opplæring av butikksjefer, og ved å tilby kunder 10kr i rabatt ved gjenbruk av Zavanna handlenett eller plastposer. I 2022 solgte vi plastposer til 46% av kundene. Målet for 2023 var å selge til under 38% av kundene. Det innfridde vi, og endte på 36,4%.

Vi har også jobbet med å redusere plast som varene pakkes i under transport. I 2022 ble 0,4% av kolleksjonen levert med mindre plast. For 2023 ble 9% av kolleksjonen levert med mindre plast.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Øke andelen sertifisert bomull fra 76% til 85%.

2

Øke andelen av sertifisert resirkulert polyester fra 2% til 10%.

3

Øke andelen EcoVero viskose fra 4% til 10%.

4

Lage klimaregnskap for scope 1 og 2.

5

Lever 15% av kolleksjonen med mindre plast.

6

Øke andelen fabrikker som har valgt arbeiderrepresentasjon fra 82% til 90%.

7

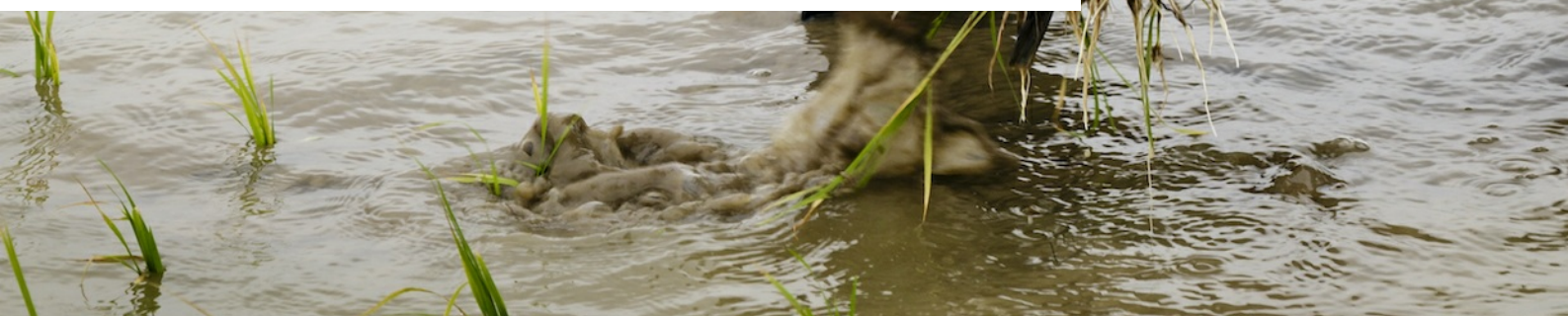
Følge opp fabrikker som ikke tilbyr minimumslønn, og at fabrikker i Bangladesh hever minimumslønn etter nytt lovbestemt nivå.

1

Forankring av bærekraft i virksomheten

Forankring av ansvarlighet knyttet til bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha strategier, planer, relevante policyer og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som er vedtatt av ledelsen. Disse bør omfatte hele virksomheten, samt virksomhetens leverandørkjede og forretningsforbindelser. Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger bør være en integrert del av virksomhetens forretningsdrift. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Policy* for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://zavanna.no/om-oss/policy-forretningspraksis>, <https://inter-sun.no/policy/>

1.A.2 Hva sier virksomheten offentlig om sine forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn, miljø og klima?

Inter-Sun har vedtatt å bruke Etisk handel Norge sin mal, policy for egen virksomhet, som sin policy for bærekraftig forretningspraksis. Denne finnes tilgjengelig på våre hjemmesider (<https://zavanna.no/om-oss/policy-forretningspraksis>, <https://inter-sun.no/policy/>). Policyen er grunnlaget for vårt bærekrafts arbeid, og vi forplikter oss i den til å jobbe for å ha en bærekraftig forretningspraksis som respekterer mennesker, samfunn og miljø. I policyen stiller vi krav til egen virksomhet om at vi blant annet skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger og ha en ansvarlig innkjøpspraksis. Det stilles også krav til forhold i vår leverandørkjede. I policyen er det inkludert prinsipper for bærekraftig forretningspraksis, som dekker grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, antikorrupsjon, dyrevelferd og miljø. Disse forventer vi at våre leverandører og samarbeidspartnere følger.

1.A.3 Hvordan er policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Inter-Sun har valgt å bruke malen policy for egen virksomhet som Etisk handel Norge har utviklet. Vi føler at den er i tråd med våre mål og verdier for bærekraftig forretningspraksis. Policyen er vedtatt i styret, og forankret i ledelsen ved at det er innkjøpssjef som også er styremedlem, som har ansvaret for å følge opp arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i virksomheten. Jens Grønne som er daglig leder er også direkte involvert i dette arbeidet.

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger organisert i virksomheten, forankret i interne retningslinjer og rutiner og hvorfor?

Arbeidet med aktsomhetsvurdering er organisert ved at det er innkjøpssjef, Pernille Grønne, som har ansvaret. Hun sitter i tillegg i styret til både Inter-Sun AS og datterselskapet Retail Management AS. Sammen med innkjøper, Silje Bækken-Moe, har hun det operative ansvaret for aktsomhetsvurderingen til både Inter-Sun AS og Retail Management AS. Jens Grønne som er styreleder og eier, jobber også direkte med å følge opp Inter-Sun sin jobb med bærekraftig forretningspraksis. Innkjøpssjef rapporterer jevnlig direkte til daglig leder, i tillegg er arbeidet med bærekraft og aktsomhetsvurdering alltid på agendaen under styremøter. Aktsomhetsvurderingen vurderes løpende gjennom året, men har en grundig gjennomgang en gang i året. Vi redegjør felles for våre aktsomhetsvurderinger for Inter-Sun AS og Retail Management AS. Grunnen til dette er at 99% av innkjøpet til Retail Management AS er fra Inter-Sun AS, og det er Inter-Sun AS som har kontakt med leverandørkjeden.

Vi har valgt å organisere vårt arbeid på denne måten da vi etter en intern interessentanalyse fant ut at det var mest hensiktsmessig. Det er innkjøpssjef og innkjøpere som har den daglig kontakt med vår leverandørkjede, og det er der vår virksomhet har størst negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø. De vil derfor ha de beste forutsetningene til å identifisere risiko i vår leverandørkjede.

1.B.2 Hvordan blir betydningen av virksomhetens aktsomhetsvurderinger konkretisert og tydeliggjort for de ansatte gjennom stillingsbeskrivelse (eller lignende), arbeidsoppgaver og incentivordninger?

Virksomhetens aktsomhetsvurdering blir konkretisert og tydeliggjort for ansatte ved at det holdes årlig foredrag for alle butikksjefer og ansatte på hovedkontor om vårt bærekrafts arbeid, inkludert vår aktsomhetsvurdering. I tillegg legges årsrapporten til Etisk handel Norge ut på intranett. Våre policyer er inkludert i butikkenes HMS-bok og personalboken til hovedkontoret, som det stilles krav til at leses. Den er også tilgjengelig på intranett. For innkjøpere er arbeidet med bærekraft en del av stillingsbeskrivelsen, og det holdes jevnlig møter angående arbeidet. Alle innkjøperne har fått internt grunnkurs, og de har gjennomført kurset ansvarlig innkjøpspraksis hos Etisk handel Norge.

1.B.3 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger?

Det vurderes løpende om relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse for å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurdering. Innkjøpssjef og en innkjøper har gjennomført kurset risikokartlegging, prioritering og forbedring hos Etisk handel Norge, i tillegg deltar de på flere kurs årlig arrangert av Etisk handel Norge og andre aktører.

1.C. Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, dyr og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Inter-Sun AS har en overordnet visjon om en bærekraftig forretningspraksis som respekterer mennesker, samfunn og miljø. For å nå denne visjonen har vi satt opp følgende strategimål for perioden 2023-2025

- Jobbe for en ansvarlig og rettferdig produksjonskjede som respekterer arbeidstakerrettigheter
- Øke andelen bærekraftig materialer
- Redusere vår klima- og miljøpåvirkning
- Være vårt ansvar bevisst

Hvert år lages det handlingsplaner med delmål som støtter opp under strategien for bærekraftig forretningspraksis. Se punktet mål og fremdrift for delmål vi har satt for 2024.

1.C.2 Hvordan følges virksomhetens strategier og planer for å være ansvarlig og bærekraftig opp av ledelse og styre?

Det er ledelsen som har det øverste ansvaret for oppfølging av strategien, og ledelsen mottar rapporter om status på hvert av de strategiske målene ved styremøter.

1.D Partnerskap og samarbeid med forretningsforbindelser, spesielt leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med forretningsforbindelser, spesielt i leverandørkjeden?

Alle leverandører som vi kjøper varer av for videresalg må forplikte seg til å følge våre retningslinjer for leverandører. Vi kommuniserer formålet med retningslinjene som en felles interesse for både oss og leverandøren. Altså, at det i tillegg til de menneskelige og miljømessige fordelene, er en lønnsomhetside og et konkurransefortrinn for begge parter. Blant annet henvises det til at forskning viser at både produktivitet og kvalitet øker når det fokuseres på gode arbeidsforhold. Det legges også vekt på at tillit og åpenhet er viktig for å opprettholde et godt samarbeid for etterlevelse av retningslinjene. Det kommer tydelig frem at leverandøren må forplikte seg til retningslinjene, men at vi også har forståelse for at ikke alle oppfylles umiddelbart, og at kontrakten ikke vil bli avsluttet så lenge leverandøren gjennomfører forbedringstiltak. Bærekraft er også på agendaen for leverandørmøter, og tas ofte opp i daglig kommunikasjon på e-post med leverandøren.

Retningslinjene for leverandører kan man finne på våre hjemmesider (<https://zavanna.no/om-oss/retningslinjer-for-leverandorer>, <https://inter-sun.no/retningslinjer-for-leverandorer/>)

Indikator

Andel av bedriftens leverandører som har akseptert retningslinjer for leverandører

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Å jobbe med bærekraft i tekstilbransjen er et skiftende landskap med stadig nye lovkrav, og man lærer stadig noe nytt. Vi prøver så godt vi kan å omstille oss for å kunne møte de nye kravene som kommer. Vi ser blant annet et økende press for å bedre sporbarheten i hele leverandørkjeden vår, spesielt med tanke på de kommende kravene om produktpass. Å jobbe med sertifiseringer av fiber er en måte å møte dette kravet på, og som vi har begynt med. I tillegg til dette har vi sett behovet for å legge press på våre førsteleddsleverandører for å kartlegge andreleddsleverandører. Tidligere er det ikke alle førsteleddsleverandører som har villet/oppgitt dette, men det stiller vi nå som et krav for samarbeid. Det blir mye datahåndtering ved slik kartlegging, og vi jobber stadig med systemene våre for å strukturere opp informasjonen best mulig.

Vi hadde som mål for året å kartlegge vårt klimagassutslipp og sette mål om reduksjon, i tillegg hadde vi som mål om å kartlegge vår klima- og miljøpåvirkning. Disse målene gapte nok over litt for mye. Vi har brukt året på å delta på ulike kurs innenfor disse områdene for å tilegne oss kunnskap. Da har vi lært at vi først må utvikle et klimaregnskap for å finne ut hvor vi står i dag, vårt basisår. Deretter kan vi sette vitenskapsbaserte klimamål basert på dette. For det kommende året har vi derfor valgt å ha som mål å utvikle klimaregnskap for scope 1 og 2, før vi i 2025 har tenkt til å begynne med scope 3. Når vi har det på plass så kan vi sette oss vitenskapsbaserte klimamål. Å utvikle et klimaregnskap for scope 3 er meget omfattende, og vi har dessverre ikke ressurser til å begynne med dette i 2024.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning/ skade, på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 List opp virksomhetens faktiske negative konsekvenser og/eller prioriterte vesentlig risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Merk at de prioriterte risikoene dere lister opp i tabellen under vil bli overført til trinn 3 av denne rapporten, hvor dere vil bli bedt om å besvare hvordan dere arbeider med å stanse, forebygge eller redusere den negative påvirkningen.

Prioritert negativ påvirkning / skade	Relatert tema	Geografi
Produksjon av bomull	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnarbeid Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses Miljø Vann	Kina India Pakistan
Fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses	Bangladesh Kina India
Forurensning i produksjonskjeden	Miljø Utslipp Drivhusgasser Energi Avfall Vann	Bangladesh Kina India

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Beskriv: a) virksomhetens rutiner for kartlegging og identifisering av risiko og hvordan den negative påvirkningen/skaden ble identifisert og prioritert i denne perioden. b) eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i denne rapporteringen (produktgrupper, egne produkter, avdelinger eller lignende) og hvorfor dere har valgt å ikke prioritere disse i det videre arbeidet; c) hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med; d) om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

En gang i året gjøres en total gjennomgang av vår risikokartlegging. Vi starter da på land- og bransjenivå. Denne kartleggingen er basert på anerkjente kilder som blant annet environment performance index, corruption perception index, DFØ product risk, MVO risk checker og Etisk handel Norge sin ressursdatabase. I tillegg deltar vi på kurs arrangert blant annet av Better Cotton, Kemikaliegruppen og Etisk handel Norge. Ut ifra dette danner vi oss et risikobilde for vår bransje og de landene vi jobber med. Dette baserer vi oss på når vi jobber videre med risikokartlegging av vår egen leverandørkjede. Denne tar utgangspunkt i besøk, egenrapporterings skjemaer og tredje parts revisjoner. Vi sitter da med et totalbilde av risiko i vår leverandørkjede. Vi bruker Etisk handel Norge sitt verktøy for risikokartlegging til å gjøre prioriteringer av risiko. Prioriteringen av risiko baserer seg på alvorlighetsgraden for negativ påvirkning/skade, omfang og risiko for uopprettelig skade.

I aktsomhetsvurderingen vår inkluderer vi alle leverandører som vi kjøper varer av for videresalg. Varer som er kjøpt inn som inventar og rekvisita er ikke tatt med i aktsomhetsvurderingen. Til noen få butikker er det kjøpt inn varer fra andre norske leverandører som heller ikke er inkludert i vår aktsomhetsvurdering, da volumet vi kjøper inn utgjør under 1% av innkjøpet og noen av leverandørene er selv omfattet av åpenhetsloven.

I risikovurderingen vår kom vi frem til at produksjon av bomull har en høy risiko tilknyttet seg. Dette skyldes en lang leverandørkjede med mange små underleverandører og liten sporbarhet helt tilbake til dyrkingen av bomull. Dyrking av bomull er en arbeidsintensiv prosess som krever kjemikalier og mye vann. Det er ofte noen av de mest fattige og sårbare menneskene i verden som utfører dette, som ikke har kjennskap til sine rettigheter tilknyttet lønn, arbeidstid og regulære ansettelser. Det er også ofte her man kan finne barnearbeid i tekstilproduksjonen. I 2021 ble det avdekket moderne slaveri og tvangsarbeid i provinsen Xinjiang i Kina. Vi anser dette som veldig alvorlig, det påvirker mange mennesker og det kan skje uopprettelig skade på menneskeliv. Det er derfor satt opp som en av våre prioriterte risikoer.

Basert på egenrapporterings skjema og tredjeparts revisjoner ser vi at flere av våre leverandører mangler arbeiderrepresentasjon, eller at de har en representasjon som er utpekt av ledelsen. Ved at arbeiderne ikke har mulighet for fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon har man en risiko for dårlig HMS, for lave lønninger og for mye bruk av overtid. Dette er problemer som vi også ser i vår leverandørkjede. En fungerende fagorganisasjon eller arbeiderrepresentasjon vil selv kunne jobbe for å ordne opp i slike problemer. Vi har derfor valgt å sette fri fagorganisering som en av våre prioriterte risikoer da vi ser at å arbeide med dette kan redusere risiko ved HMS, lønn og arbeidstid som påvirker mange mennesker og har høy alvorlighetsgrad.

Tekstilbransjen er kjent for å være en av de mest forurensende bransjene i verden. Det trengs mye vann og kjemikalier i fremstillingen av tekstiler, i tillegg er overforbruk et problem. Påvirkning på miljø er en skade det er vanskelig og tidkrevende og gjenopprette, det påvirker veldig mange mennesker, og er derfor en av våre prioriterte risikoer.

Som sagt så baserer risikokartleggingen av leverandørkjeden vår seg blant annet på egenrapporterings skjemaer og tredjeparts revisjoner. Leverandørene er villig til å gi fra seg mye informasjon, problemet vi ser er mer å validere om informasjonen vi får er korrekt. Det gjelder spesielt innenfor områder som kan være vanskelig å avdekke under en revisjon eller et egenrapporterings skjema. For å danne oss et helhetlig bilde sammenstiller vi alltid den informasjonen vi får med hva vi vet om risiko i bransjen og landene vi jobber med. Vi prøver også å involvere eksterne interessenter der vi har mulighet.

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 Beskriv annen negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø som ble identifisert i kartleggingen i egen virksomhet, leverandørkjeden eller hos forretningsforbindelser i rapporteringsåret og hvordan disse er håndtert

I vår risikokartlegging ble det også identifisert risiko ved lave lønninger, mye bruk av overtid, dårlig HMS, og mangel på regulære ansettelse.

Vi stiller krav til alle disse områdene i våre policyer, som våre leverandører har signert på at de vil følge. I tillegg har flere av våre leverandører hatt tredjeparts revisjoner hvor dette kontrolleres. HMS følges også opp i Bangladesh av International Accord, hvor vi er medlem, som jobber med brannsikkerhet, el-sikkerhet og bygningsstruktur.

Selv om vi stiller krav innenfor disse områdene finner vi allikevel i tredjeparts revisjoner og egenrapporteringsskjemaer at flere av våre leverandører ikke tilfredsstillt våre krav. Vi innleder da en dialog med leverandøren om hvilke områder som må forbedres og hvordan vi kan bidra til dette. En av grunnene til at vi har fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon som en av våre prioriterte risikoer, er fordi forskning viser at med fungerende fagorganisasjoner og arbeiderrepresentasjoner, så vil arbeiderne selv klare å forbedre disse områdene. Dette er noe av grunnen til at vi ønsker å jobbe med dette, for på den måten å kunne påvirke HMS, overtid og lønn.

På slutten av året i 2023 oppsto det en ny risiko i vår leverandørkjede innenfor transport. Skip som seilet gjennom Suezkanalen ble angrepet av Houthi-opprørere fra Jemen. Alle rederiene vi bruker til varetransport valgte å seile rundt Afrika for å eliminere risikoen. De følger nøye med på situasjonen, og gjør vurderinger for når man kan begynne å seile gjennom Suezkanalen igjen.

A woman in a blue lab coat and cap is shown in profile, looking down at a laptop in a laboratory setting. Other people in similar attire are visible in the background, working at their stations. The scene is brightly lit with overhead fluorescent lights.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres. Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stanse, forebygge eller redusere

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø:

Prioritert negativ påvirkning/skade	Produksjon av bomull
Overordnet mål :	Bruke sertifisert bomull.
Status :	Påbegynt
Mål i rapporteringsåret :	Øke andelen sertifisert bomull til 50%.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Som nevnt er leverandørkjeden helt tilbake til der bomullsproduksjonen for våre produkter skjer lang og uoversiktlig. Det vil være veldig vanskelig for oss, om ikke umulig, å komme i direkte kontakt med de som faktisk produserer bomull til våre produkter. Som et tiltak for å begrense risikoen ved produksjon av bomull til våre produkter har vi derfor valgt å bruke sertifisert bomull. Det finnes mange ulike sertifiseringsordninger, men vi har valgt å bruke Better Cotton da det er en sertifiseringsordning som jobber for å begrense flere av risikoene vi avdekket i vår aktsomhetsvurdering ved dyrkning av bomull. Better Cotton er ikke fysisk sporbart i et produkt, men kommer fra et system av massebalanse. Imidlertid drar Better Cotton bønder nytte av etterspørselen etter Better Cotton i tilsvarende volumer som vi kjøper inn. Better Cotton bønder har et mer effektivt vannforbruk, tar bedre vare på jordsmonnet og det biologiske mangfoldet, reduserer bruk av skadelige kjemikalier og respekterer arbeidsrettigheter for ansatte. Så ved å kjøpe gjennom denne sertifiseringsordningen reduserer vi risikoen som er ved produksjon av konvensjonell bomull.

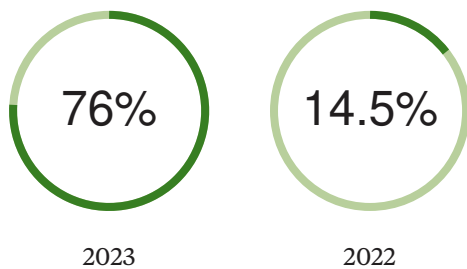
Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I 2023 var 76% av bomullen vi kjøpte inn til kolleksjonene våre kjøpt gjennom sertifiseringsordningen Better Cotton. Ved å kjøpe sertifisert bomull bidrar vi til etterspørsel etter bomull som er dyrket frem på en mer bærekraftig måte, og hvor det jobbes for bedre arbeidsforhold innen bomullsproduksjonen sammenlignet med konvensjonell bomull. Vi kan derfor anta at vi har redusert noe av risikoen som man kan finne ved konvensjonell dyrkning av bomull.

For kommende rapporteringsår er målet å øke andelen sertifisert bomull til 85%.

Indikator

Andel sertifisert bomull

Prioritert negativ påvirkning/skade	Fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon
Overordnet mål :	Få flest mulig av leverandørene til å ha fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon.
Status :	Påbegynt
Mål i rapporteringsåret :	<ul style="list-style-type: none"> - Øke andelen fabrikker som har valgt arbeiderrepresentasjon - Øke andelen førsteledds leverandører som har 3. parts revisjoner

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

I 2023 har vi hatt fokus på å kartlegge, og øke andelen fabrikker som har valgt arbeiderrepresentasjon. Arbeidet med dette er basert på egenrapporteringsskjemaer og tredjepartsrevisjoner. Andel innkjøp fra fabrikker med demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon har i 2023 økt fra 65% til 89%. En del av økningen skyldes at vi i 2022 ikke hadde kartlagt arbeiderrepresentasjon hos alle fabrikkene våre. Når det er sagt så skyldes også økningen at vi har jobbet med en utvalgt leverandør. Vi valgte å innlede dialog med en fabrikk som ikke hadde arbeiderrepresentasjon i det hele tatt. Vi valgte denne fabrikken da den ligger i India hvor arbeidernes rettigheter de siste årene har blitt betydelig dårligere. Fabrikken var også blant de med høyest volum i leveranser til oss som ikke hadde arbeiderrepresentasjon. I dialogen med fabrikken oppfordret vi leverandøren til å gjennomføre et valg av arbeiderrepresentasjon. Vi veiledet dem også på hvordan et valg kan gjennomføres. Høst 2023 gjennomførte de valget, hvor to representanter, en mann og en dame, ble valgt.

Et annet tiltak vi har jobbet med er å øke andelen førsteleddsleverandører som har tredjepartsrevisjon. I 2023 økte denne andelen fra 78% til 82%. Grunnen til at vi jobber med dette i forhold til fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon er at vi bruker tredjepartsrevisjoner til å verifisere om det finnes noen representasjon, og om den er utpekt eller demokratisk valgt. Her avdekkes også mangler ved HMS, lønninger kartlegges og overtids bruk. Dette er derfor et viktig verktøy for oss for å vite hvilke leverandører vi skal fokusere på i det videre arbeidet. Der vi får motstridende svar i egenrapporteringsskjemaer og revisjonsrapporter velger vi å bruke informasjon fra revisjonsrapporten.

Som nevnt jobber vi med fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon fordi forskning viser at med fungerende fagorganisasjoner og arbeiderrepresentasjoner, så vil arbeiderne selv jobbe med å forbedre sine arbeidsvilkår og rettigheter.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

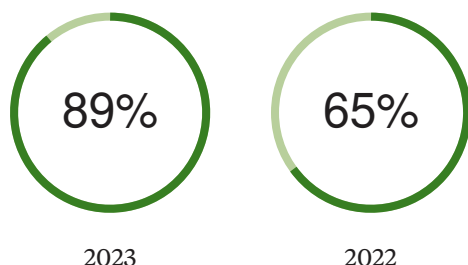
Det er vanskelig å se raske resultater av arbeidet med fri fagorganisering og demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. Målet er å se en forbedring i arbeidsvilkår og rettigheter for arbeiderne som høyere lønn, mindre HMS avvik og mindre bruk av overtid. Det er nok dessverre et arbeid som vil ta tid. Arbeidet med dette er også vanskelig i flere av landene vi handler med på grunn av lovverk og politiske systemer. I Kina for eksempel finnes det kun en lovlig fagforening, All-China Federation of Trade Unions, og den opererer under strengt tilsyn og kontroll av myndighetene. Dette begrenser arbeidernes mulighet til å organisere seg uavhengig for å forhandle om arbeidsvilkår og beskytte arbeidstakerrettigheter. På grunn av at fagorganiseringen er så begrenset i Kina mangler de ofte kunnskap og språket for å snakke om dette feltet. Vi ser allikevel at flere av våre leverandører i Kina har arbeiderrepresentasjoner. For å sjekke at disse er reelle og at de har en funksjon, så har vi valgt å stille leverandørene spørsmål om hvilke saker arbeiderrepresentasjonen har jobbet med i løpet av det siste året. Vi har da fått tilbake referater fra møter som er holdt, hvor det ser ut til at det er diskutert relevante saker for arbeiderne. Å verifisere om disse referatene er reelle er vanskelig, så her baserer vi oss på tillit til leverandørene våre.

For det kommende rapporteringsåret har vi satt følgende mål:

- Øke andelen fabrikker som har valgt arbeiderrepresentasjon til 90%.
- Øke andelen førsteleds leverandører som har 3. parts revisjoner til 85%.
- Følge opp leverandører som rapporterer at de ikke betaler minimumslønn.
- Følge opp at leverandører i Bangladesh øker minimumslønnen til det nye lovbestemte nivået.

Indikator

Andel innkjøp fra leverandører med demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Prioritert negativ påvirkning/skade	Forurensning i produksjonskjeden
Overordnet mål :	Redusere vårt miljøfotavtrykk
Status :	Påbegynt
Mål i rapporteringsåret :	<ul style="list-style-type: none"> - Øke andelen sertifisert fiber - Delta på kurset Kickstarting Climate Action - Kartlegge vårt klimagassutslipp, og sette mål om reduksjon - Kartlegge vår natur- og miljøpåvirkning - Redusere bruken av plast

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

For å sikre at produksjonen av fibre til tekstilene våre er gjort på en mer miljøvennlig måte har vi valgt å begynne med sertifiseringsordninger av fibre. Vi jobber som nevnt over med sertifiseringen Better Cotton for bomullsfiber. Better Cotton jobber for å fremme bærekraftige praksiser i bomullsproduksjonen. Dette inkluderer reduksjon av bruk av skadelig plantevernmidler og kunstgjødsel, optimalisering av vannforbruk, og støtte til metoder som reduserer miljøpåvirkningen av bomullsproduksjonen. I tillegg kjøper vi inn Lenzing EcoVero viskose. EcoVero viskose kommer fra bærekraftig forvaltede skoger, det har en lavere vannpåvirkning og produksjonen skjer i lukkede sløyfe-prosesser, der opptil 95% av kjemikalierne som brukes, gjenvinnes og resirkuleres.

I 2023 ble vi også sertifisert for standardene Recycle Claim Standard, Global Recycled Standard og Responsible Wool Standard, og har gjort innkjøp i henhold til standardene.

Recycle Claim Standard (RCS) og Global Recycled Standard (GRS) er en internasjonal, tredjeparts sertifisering som fokuserer på å verifisere resirkulert materialer i tekstilproduksjon. GRS har et høyere krav til andel resirkulert materiale i sluttproduktet, i tillegg til miljømessige og sosiale kriterier. Dette kan omfatte krav til energiforbruk, vannforbruk, kjemikalieforbruk og arbeidsforhold.

Vi ser for oss å bruke disse to standardene spesielt for fiberen polyester, i og med at denne fiberen har et høyt miljøavtrykk ved produksjon. Ved å bruke resirkulerte polyester reduserer man mengden avfall og bevarer naturressurser.

Responsible Wool Standard jobber for å fremme praksiser som sikrer god dyrevelferd i tillegg til å fokusere på bærekraftige landbruksmetoder.

Andelen bomull med Better Cotton sertifisering økte i 2023 fra 14,5% til 76%, så andelen sertifisert fiber i kolleksjonene våre har økt, men for de andre sertifiseringsordningene har vi dessverre ikke noen tall å sammenligne med. 2023 vil derfor fremover bli et basisår for måling av andel fibre kjøpt med sertifiseringsordning. Totalt sett for 2023 var 20% av kolleksjonene kjøpt med sertifiserte fibre.

I løpet av rapporteringsåret har vi deltatt på kurset Kickstarting Climate Action i tillegg til en del andre kurs tilknyttet klimaregnskap. Vi har også jobbet med å undersøke hvilke ulike systemer som finnes for å lage et klimaregnskap. Vi har dessverre ikke kommet i gang med å sette opp et klimaregnskap for å kartlegge klimagassutslippet vårt, eller satt mål om reduksjon. Det vi har lært gjennom året er at vi burde først sette opp et klimaregnskap slik at man vet hvor man står, før man begynner å jobbe med vitenskapsbaserte klimamål. Vi ser dette målet også i sammenheng med målet om å kartlegge vår natur- og miljøpåvirkning. Vi mener at når vi får opp et klimaregnskap så kartlegger vi også noe av vår natur- og miljøpåvirkning.

I tekstilbransjen pakkes ofte en og en vare i plast før det pakkes i en kartong når det skal transporteres fra Asia til Norge. Dette er for å beskytte plagget mot fukt og skader som kan oppstå under transport. I 2022 startet vi et testprosjekt der vi valgte å få noen få varer levert med mindre plast. Det vil si at i stedet for at en og en vare ble pakket i plast ble hele sortimentet pakket i plast før det ble lagt i kartong. I 2022 utgjorde det som ble levert med mindre plast 0.4% av leveransene. I 2023 har vi økt dette til 9%.

I tillegg har vi i 2023 endret designet på bæreposene våre i butikk til å være tynnere i tillegg til å inneholde inntil 80% resirkulert plast. Designet er også endret slik at de skal være lettere å gjenvinne. Vi har også hatt fokus i Zavanna butikkene på å selge færre plastposer. Dette har vi gjort gjennom opplæring av butikksjefene, og ved å tilby kunder 10kr i rabatt ved gjenbruk av Zavanna handlenett eller bæreposer. I 2022 solgte vi bæreposer til 46% av kundene i 2023 var det 36,4% som kjøpte bæreposer.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Ved å bruke mer sertifiserte fibre hvor sertifiseringsordningen har fokus på miljøaspektet eller sirkulærøkonomi vil vi begrense vår miljøpåvirkning. Det tar tid å komme i gang med sertifiseringsordninger, og leverandører skal også være tilknyttet ordningen. Vi anser derfor dette som et mål vi vil jobbe med over flere år.

Å komme i gang med et klimaregnskap er viktig for oss for å kunne måle at tiltak vi gjør har en påvirkning. I tillegg gir det oss et bedre bilde av hvor vi burde jobbe for å begrense skade på miljøet.

Bruk av plast påvirker miljøet negativ på flere måter, og redusere plastbruken mest mulig vil derfor minske skaden på miljøet. Overskuddet fra salg av plastposer i våre butikker går til Handelens miljøfond som støtter prosjekter som reduserer plastforsøpling, øker plastgjenvinning og reduserer forbruk av plastbæreposer.

Mål for kommende rapporteringsår:

- Øke andelen sertifisert bomull til 85%
- Øke andelen av sertifisert resirkulert polyester til 10%
- Øke andelen EcoVero viskose til 10%
- Lage et klimaregnskap for scope 1 og 2
- Redusere bruken av plast

Målene for sertifisert resirkulert polyester og EcoVero viskose kan fremstå som noe lave. Grunnen til at målet er satt til 10% skyldes at flere av leverandørene våre jobber i dag ikke med disse sertifiseringene, så vi må derfor jobbe med utvalgte leverandører for å få de med. Dette tar ofte ta tid, og vi ønsker ikke å sette urealistiske mål.

Andre tiltak for å håndtere negativ påvirkning/skade:

Beskriv virksomhetens tverrgående tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning/ skade på mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Vi har et overordnet mål om å redusere vår klima- og miljøpåvirkning. Se 3.A.1 for hvilke tiltak som jobbes med.

Som medlem av Kemikaliegruppen i RISE har vi et kontinuerlig arbeid gående med kjemikalier i tekstiler.

Et problem i tekstilbransjen som påvirker natur og miljø negativt er overproduksjon. Ved innkjøp av kolleksjoner har vi et stort fokus på at vi ikke skal ha overproduksjon. Det aller meste av våre kolleksjoner blir solgt gjennom våre egneide butikker. Får vi noe restlager selges dette gjennom vår outlet på Stovner, innimellom selges noe til en samarbeidspartner i Frankrike som driver med outlet. De kjøper opp både restlager i tillegg til varer vi har fått i reklamasjon gjennom våre butikker. Vi har dessverre ikke kartlagt hva som skjer videre med våre varer hvis de ikke selges gjennom outletene i Frankrike. Dette er noe vi har som mål å gjøre i 2024.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Vi har ikke klimaregnskap som gir et bilde på vårt klimagassutslipp. Det er et mål vi har å sette opp for Scope 1 og 2 for det kommende året. Allikevel jobber vi med tiltak for å begrense vårt utslipp. Vi jobber som nevnt under 3.A.1 med ulike sertifiseringsordninger for å minske vårt klimagassutslipp ved produksjon av fibre. Under 3.B.1 kan du lese om hvordan vi jobber kontinuerlig med å begrense overproduksjon.

Vi har også fokus på klimagassutslipp i forhold til transport. Vi prøver å samlaste mest mulig av våre leveranser for å få så få sendinger som mulig. Dette gjelder både fra Asia, men også vareleveranser til butikkene våre i Norge. Flyfrakt prøver vi å unngå så langt det er mulig. Noen ganger oppstår det dessverre situasjoner som man ikke har kontroll over som gir større utslipp. I desember ble skip som seilet gjennom Suezkanalen angrepet av Houthi opprørere fra Jemen. Dette har medført at alle rederier som vi har transport med seiler rundt Afrika. Dette gir en lengre seile vei, og medfører derfor større utslipp. I rapporteringsåret har det fortsatt ikke vært mulig å benytte seg av togtransport fra Kina til Europa på grunn av krigen mellom Russland og Ukraina. Togtransport brukte vi i stedet for flytransport fra Kina, da det er en god del raskere en sjøtransport, og mer miljøvennlig enn flytransport.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Vi har over flere år justert vår innkjøpspraksis etter samarbeid og kommunikasjon med våre leverandører, spesielt med tanke på ledetider og når ordre burde plasseres. Alle innkjøpsordre plasseres i god tid slik at leverandørene ikke skal bli presset med for korte ledetider, vi prøver også der det er mulig å gi ordre i lavsesongen til leverandørene våre. Vi jobber også med å minimere antall vareprøver som sendes frem og tilbake, og når leverandører først sender prøver oppfordrer vi dem til å sende mest mulig samtidig.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Når vi utvikler våre kolleksjoner, har vi fokus på å ha en balanse mellom naturfibre og syntetiske fibre. Begge deler har en miljøpåvirkning i framstillingen og produksjonsprosessen. Når det er sagt så har noen fibertyper større negativ påvirkning enn andre på mennesker, samfunn og miljø. Vi jobber derfor med ulike sertifiseringsordninger av fiber, som kan leses om under 3.A.1. Ved samarbeid med nye leverandører etterspør vi sertifiseringer, og leverandører som har dette vil alltid bli foretrukket.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Dette er en av våre prioriterte risikoer for negativ påvirkning. Under 3.A.1 står det litt mer om hvilke tiltak vi jobber med. I tillegg så stiller vi krav til fri fagorganisering og kollektive forhandlinger i våre retningslinjer. Vi spør også om hvordan dette er organisert i vårt skjema for egenrapportering, og diskuterer svarene med leverandørene under møter.

3.B.6 Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring internt og av leverandører og arbeidere i leverandørkjeden

Opplæring internt vurderes løpende. Vi har i løpet av rapporteringsåret deltatt på flere ulike kurs arrangert av Etisk handel Norge, Kemikaliegruppen i RISE, Better Cotton og International Accord. I tillegg har vi alltid en egen workshop gruppe med bærekraft under kick off hvor alle butikksjefer deltar. I 2023 holdt vi også et foredrag om arbeidet vårt med bærekraft for hovedkontoret. Vi ser behovet for å øke kunnskapen og involvere flere avdelinger på hovedkontoret i arbeidet med bærekraft, og vil for kommende rapporteringsåret jobbe med dette.

Etisk handel Norge tilbyr i samarbeid med ETI Bangladesh innimellom medlemmer å nominere fabrikker til å delta i ulike prosjekter, som for eksempel Gender Sensitive Workplace Program og Social Dialog Workplace Program. Dette er noe vi prøver å benytte oss av. Vi har tidligere hatt fabrikker som har deltatt i Gender Sensitive Workplace program, og har for 2024 meldt vår interesse for å nominere fabrikker til å delta i Social Dialog Workplace Program. Vi håper noen av fabrikkene våre får mulighet til å delta på dette, da vi har sett tidligere at kunnskapen til arbeiderne om sine rettigheter øker etter et slikt prosjekt.

3.B.7 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

I vår policy stiller vi krav i forhold til korrupsjon. Vi formidler vår policy til alle ansatte og leverandører. Vi ser et behov for en mer detaljert policy internt noe som vi har som mål å få ferdigstilt i løpet av 2024.

3.B.8 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Vi har i rapporteringsåret deltatt på kurset Hidden Homeworkers: from theory to practice. Etter kurset har vi valgt å legge inn noen spørsmål i forhold til hjemmearbeider i vårt egenrapporteringsskjema, for å kartlegge om det forekommer hos våre førsteleddsprodusenter.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger. Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre. Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåkning og evaluering

4.A.1 Beskriv a) hvem som har ansvar for å overvåke effekten og resultatene av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis, b) hvem som har ansvar for å evaluere virksomhetens implementering og arbeid med aktsomhetsvurderinger, og hvordan evalueringen gjennomføres i praksis:

Det er innkjøpssjef, Pernille Grønne, som har ansvaret for å overvåke effekten av de tiltak som iverksettes. Overvåkingen gjennomføres ved innhenting av data fra blant annet tredjepartsrevisjoner og egenrapporteringsskjema. Tredjepartsrevisjoner henter vi inn ved oppstart av samarbeid, mens egenrapporteringsskjema fyller fabrikkene ut hvert år. Som medlem av Accord har fabrikkene våre i Bangladesh månedlig oppfølging av handlingsplaner i forhold til HMS. I tillegg har vi løpende dialog om iverksatte tiltak med leverandørene våre på mail og ved besøk. Alle dataene som hentes inn gjøres på bakgrunn av handlingsplanene som er satt for året, og for å følge opp at vi når målene våre innenfor definerte KPI'er.

Det er også innkjøpssjef som har ansvaret for å evaluere virksomhetens implementering og arbeid med aktsomhetsvurderinger. Evalueringen skjer årlig hvor handlingsplaner med definerte mål, laget på bakgrunnen av aktsomhetsvurderingen, gjennomgås. I handlingsplanen er det definert KPI'er for de ulike målene, og vi har en gjennomgang på om KPI'ene er nådd. Styret får deretter en presentasjon av resultatene.

4.A.2 Beskriv hvordan dere sannsynliggjør at virksomhetens tiltak for å identifisere, forebygge og redusere negativ påvirkning faktisk fungerer

Det er ikke alle tiltak man setter i gang som man enkelt kan dokumentere effekt av. Det gjelder blant annet vårt arbeide med fri fagorganiser og demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. På langsikt vil man forhåpentligvis se en bedring i arbeidsvilkår og beskyttelse av arbeidstakerrettigheter, men på kortsikt er det vanskelig å dokumentere effekt. Allikevel viser forskning at de beste til å kjempe for sine rettigheter er arbeiderne selv, som tilsier at man kan sannsynliggjøre at tiltaket har en effekt.

Vi bruker også egenrapporteringsskjemaer og tredjepartsrevisjoner for å se at tiltakene vi setter i gang fungerer. Her kartlegges blant annet lønninger, overtidsarbeid og HMS avvik. Ved å få oppdaterte rapporter annen hvert år, kan vi se at det utvikler seg i riktig retning.

Gjennom International Accord jobbes det også mye med HMS i Bangladesh. Her utvikles det korreksjonsplaner med tidsfrister som fabrikkene må rapportere på hver måned.

Andre tiltak som vi jobber med, er det lettere å vise en effekt av som for eksempel sertifiseringsordninger av fibre. Sertifiseringsordninger sikrer at fibrene er produsert i henhold til ordningens krav og standarder, og for sertifiseringen Better Cotton kan man dokumenter blant annet hvor mye mindre vann og sprøytemidler vi har bidratt til å bruke sammenlignet med konvensjonell bomull.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Virksomheten skal kommunisere offentlig om relevante styringsdokumentet knyttet til aktsomhetsvurderinger, eksempelvis policyer, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Kommunikasjonen bør inkludere hvordan risikoen er avdekket og håndtert, samt hvilke effekter man oppnådde av tiltakene/aktivitetene. Etter åpenhetslovens §4 skal virksomheter som er omfattet årlig offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger.

5.A. Kommunisere eksternt

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer med berørte interessenter om håndteringen av negativ påvirkning/skade

Vi kommuniserer med våre interessenter gjennom e-post, telefon og digitale og fysiske møter. En god dialog med våre leverandører har alltid vært viktig for oss slik at det skal være lett å ta opp både positive og negative ting.

5.A.2 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Vi har på hjemmesidene våre lenker til virksomhetens policy for bærekraftig forretningspraksis og retningslinjer for leverandører. Utover det er årsrapporten til Etisk handel Norge vår offentlige kommunikasjon rundt arbeidet med kartlegging og håndtering av negative påvirkning.

5.A.3 Beskriv virksomhetens rutine for å ivareta og besvare eksterne henvendelser relatert til informasjonskravet pålagt virksomheter under åpenhetsloven.

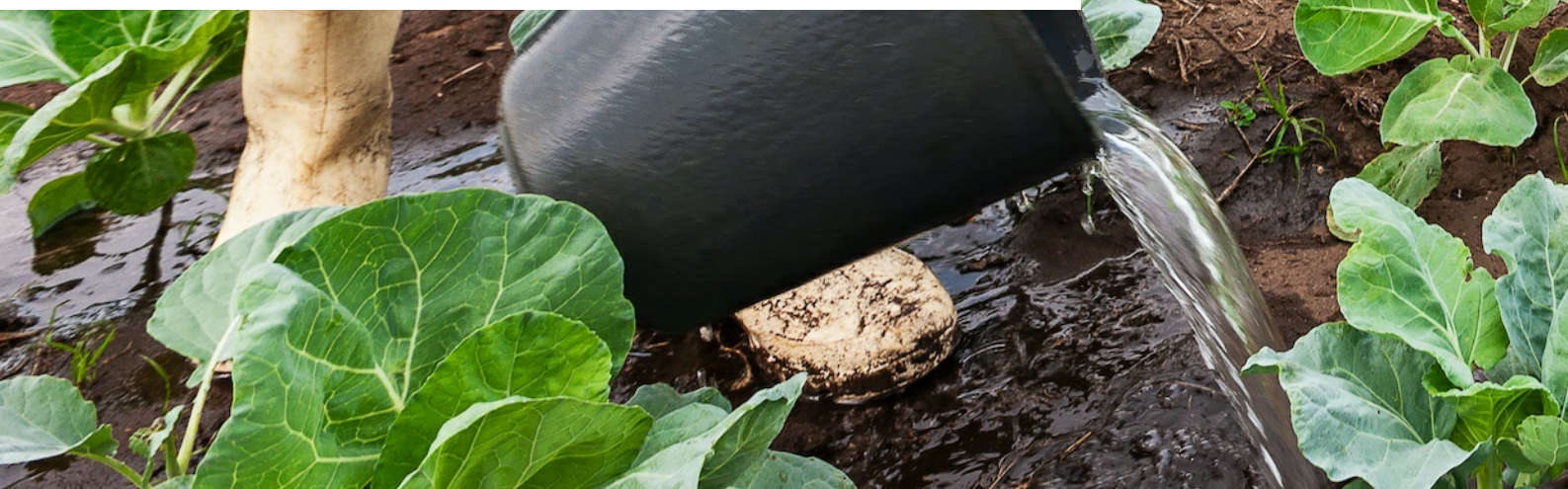
Får vi en ekstern henvendelse relatert til informasjonskravet er det innkjøpssjef som har ansvaret for å besvare henvendelsen, med godkjenning fra daglig leder for Retail Management. Henvendelsen skal besvares så raskt som mulig.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø håndteres skaden gjennom å sørge for gjenoppretting, eller samarbeide om gjenoppretting. Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Vår policy er at der våre aktiviteter forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning på mennesker, samfunn eller miljø vil vi stanse denne aktiviteten, og vi vil søke å gjenopprette skaden. Der leverandøren er ansvarlig for den negative påvirkningen/skaden er leverandøren også ansvarlig for gjenoppretting.

Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Vi har ikke oppdaget tilfeller av negativ påvirkning eller skade som tilsa behov for gjenoppretting i rapporteringsåret. Vi jobber likevel kontinuerlig med forbedringer for mennesker, samfunn og miljø som er direkte eller indirekte berørt gjennom vår leverandørkjede.

6.B Sikre tilgang til klagemekanismer

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at ansatte i egen virksomhet og andre interessenter, spesielt påvirkede arbeidere samt lokalsamfunn har tilgang til varslingskanaler og klagemekanismer, når det er aktuelt

I våre retningslinjer for leverandører stiller vi krav til at leverandøren skal ha et system for håndtering av klager knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon. Gjennom vårt medlemskap i International Accord har alle fabrikkene våre i Bangladesh tilgang til Accord sin klagemekanisme på helse og sikkerhets bekymringer.

Kontaktinformasjon:

Inter-Sun AS og Retail Management AS
Pernille Grønne, Innkjøpssjef
pernille@inter-sun.no